

Peru And'larındaki Muamma:

TANRILAR İÇİN ÇİZİLEN RESİMLER

Georg GERSTER

Dünyanın en büyük resimli kitabı Peru And'larının yüksek yaylalarında "sayfaları" açılmış duruyor: Şekiller ve çizgiler, bunlar 1000 yıl önce Nazca'ların kızilderili kıyı halkı tarafından yağmurun damlasına özlem çeken Pampalarda yerlere kazınmıştı. Bu resimler o kadar büyüktür ki, yalnız küçük bir kuş olan Kolibriyi göstereni 96 metre uzunluktadır ve yalnız havadan görülebilir.

And dağlarının batı yaylalarında Nasca'da 1000 kilometre kare tutan doğrular, zikzak çizgiler, yüzeyler ve şekiller görülmektedir. Buralara Pampa'lar denir, ne yaşam ne de su bulunmayan bu Pampa'ların üzerinde tarihten önceki çağlara ait "dövmeler" kazılmıştır. 50 kilometre kuzeyden güneye doğru Palpa ile Nasca arasında bu çizgi resimleri yoğunlaşır ve adeta hayali bir labirint (dehliz) halini alır.

Birçok çizgi birbiriyle birleşerek güneş benzeyen şekiller oluştururlar. Bir merkez noktadan her doğrultuya doğru ışınlar yayılırlar. Bazı doğrular tek veya başkalarıyla beraber, beş, hatta daha fazla kilometre kadar uzaklara giderler. Işın ilginç tarafı çizgilerin Pampa'ların engebeliklerine aldırış bile etmeden dümdüz sürüp gitmeleridir. Öte yandan başkaları da birbirini keser, birbirinin üzerinden atlar ve çölden geçen bir kurbağanın bıraktığı izler gibi zikzaklar çizerler. Doğrular yüzeyleri birleştirir, bunlar çoğun kama şeklinde sivrilmiş dörtgenlerdir, genişlikleri modern şehirlerimizdeki bulvarlarınkı kadardır. Yalnız bunlar hiç bir yerden gelmeyen, hiç bir yere gitmeyen ve bir hiçlik içinde kalan garip birleştirici çizgilerdir.

Çizgilerden bir ağ içinde 100 helis (helezon) ve birkaç bitki resminden başka burada muazzam bir "hayvanat bahçesi" görünür: bir maymunun, bir örümceğin, dört bacaklı, köpeğe benzeyen bir yaratığın resmi yanında sürüngenler, balinalar ve türlerine göre düzenlenmiş bir sürü kuşun uçuşu görünür. Bunların resmini yaparken ressamlar hayvanların birbirlerine oranla büyüklüklerine

pek aldırış etmemiş olacaktı ki, bir balinanın resmi yalnız 26 metre uzunluktadır ve bu en küçük resimlendendir. Mini-mini bir kolibri ise balinadan 4 kat daha uzundur. Guano adındaki bir kuşun gagası 300 metre kadardır, başka bir kuş da gözleriyle bir deniz feneri büyüklüğündedir. En ince çizgiler bir el genişliğinde ve baş parmak kadar derinlikte çöl kabuğuna kazınmıştır. Daha geniş çizgiler bazan bir ayak kadar derinliğe inmektedir. Kama resimlerinde bir kaç hektar tutan büyük yüzeylerde kenarlarda taş yığınları vardır. Yağmursuz iklim bu işaretlerin yüzlerce, hatta binlerce yıl bozulmadan kalmasını sağlamıştır.

Peki, bunları yapanlar kimlerdi? Arkeologlar Rio Grande'nin göçmen bölgelerinde Nasca kültürü adı verilen bir kültürden söz ederler. Nasca'lar zamanımızın başlangıcından bir kaç yüzyıl önce kültür bakımından gelişmişlerdi, sonraları 800 yıllarında Inkalar yüksek And yaylalarından kültürlerini buralara-kadar getirmiş ve kıyı bölgesini siyasal bakımdan kendi egemenlikleri altına almadan çok önce bu kültürü yok etmiş olabilirlerdi. Bunların Nasca'lara ait olduğu Nasca mezar taşlarında bulunan süs çizgilerine benzemeleriyle kanıtlanmaktadır.

Nasca'lar ölülerini armut şeklindeki deliklerde mumyalarlardı, bunların etrafında da o çağa ait kumaşlar ve çömlekler bulunurdu, aslında bu onların dokumaçılık ve çömlekçilikle ne kadar ileri olduklarını göstermektedir. Dokuma üzerine işlenmiş ve değişik kaplar üzerine yapılmış resimlerden Nasca'ların aslında yerlerinde oturan

dolaşmayan çiftçilerden meydana gelen, arada sırada savaş yapan ve insan kafası avlayan bir ulus olduğu anlaşılmaktadır. Düşmanlarının kafalarıyla Nasca'lar onların yaşam kuvvetlerini aldıklarına böylece, belki de, tarlaların bitekliğini sağladıklarına inanırlardı. Ayrıca da hayvan görünüşlü güçlü Tanrılara taparlardı, en fazla Kondor'a ve Katil Balınaya.

Nasca'da giysilerde, tabak, çanak, bardak küresel şişelerde nerede Katil Balına'nın resmi varsa, onu kesilmiş kafalar ve Pampa'da bir balinanın üzerinde sallanan bir insan kafası izlerdi. Pampa'da bulunan tipik Nasca Seramiklerinin parçaları, üzerlerindeki resimlerden Nasca kökenli oldukları inancını kuvvetlendirirler. Pampa'da bulunan biricik zaman işareti de bu inancı yalanlamaz: Ressamlara çölde bir sınır işareti olarak hizmet görmüş olan ve üçgenlerin birinin üzerindeki el değmemiş taş yığını içinde bulunmuş olan bir odun kazığının yaşının Radyo-Karbon metodu ile saptanması bize ortalama 525 (M.S.) yılını vermiştir. Şimdi asıl bilmeceler bilmecesine geliyoruz: Uçakla yerden uzaklaşmalarına olanak olmayan ressamlar öyle resimler yapmışlardı ki, bunlar ancak yukarıdan okunabilirdi. (Bunların büyüklükleri hakkında arka kapaktaki harita daha iyi bir fikir verebilir).

Bu çizgi ve yüzeyler ilk kez Peru hava ulaşımının öncülere olan Faucett uçak şirketinin personeli tarafından 1920'lerde fark edildi. Onlar bu işaretleri çöldeki yol işaretleri sandılar. O zaman bunlara "Inka yolları" adı verildi, tam o sıralarda Mars'ın su kanallarından söz ediliyordu.

Amerikalı kültür tarihi uzmanı Paul Kosok 1939'da And'ların ön yaylalarındaki su kanallarını incelemek için Peru'ya gelmişti. Nasca yöresindeki kanallarla ilgili dedikodular onu da ilgililedi. Kosok, Faucett hava yollarının uçaklarıyla oraya uçtu ve hem uçaktan hem de yerden yürüyerek bu çizgileri etüd etti. Bunların su kanalları olmadığı ilk anda belli oldu ve o farkında olmadan bir dev kuşun kuyruk tüylerinden yakaladı ve bu kuşa onun adı verildi.

Sonra oraya gelen ve bütün ömrünü bu bilmecenin çözümüne adanmış Alman arkeoloğu bayan Dr. Maria Reiche bu konuda öyle büyük bir ciddilikle çalıştı ki, Kosok daha sonraları Nasca ile ilgili yayımlarında birçok hayvana da Maria Reiche'nin adını verdi.

Kısacası Kosok, Nasca resimlerinin Viking'leri, Maria Reiche de Kristof Kolomb'udur. Ve onun buluşları bazı sonuçlar verdi. Onun 1932'de bu işe girişmesine rağmen ciddi şekilde burada çalışması İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra başlar. En önemli resimlerin yanında Ingerio Vadisinde Hacienda San Pablo bekçisinin evinde yerleşti.

Zamanla ölçü şeridi, Sekstant ve merdivenle dolaşan bu "doctora" (doktor bayan) çöldeki bütün Kızılderililerle dost oldu. Zamanla birkaç araştırma enstitüsü kendisine küçük burslar verdiler.

Doktor Maria Reiche çizgilerin yalnız uçaktan fotoğrafını almakla yetinmiyor, onları yakından inceliyor, ölçüyor, hatta tozlanan, kumlanan yerlerini süpürgesiyle süpürüyordu. Bu çalışmanın sonunda vadi ve yamaçlarda kabartma insan resimleri meydana çıktı.

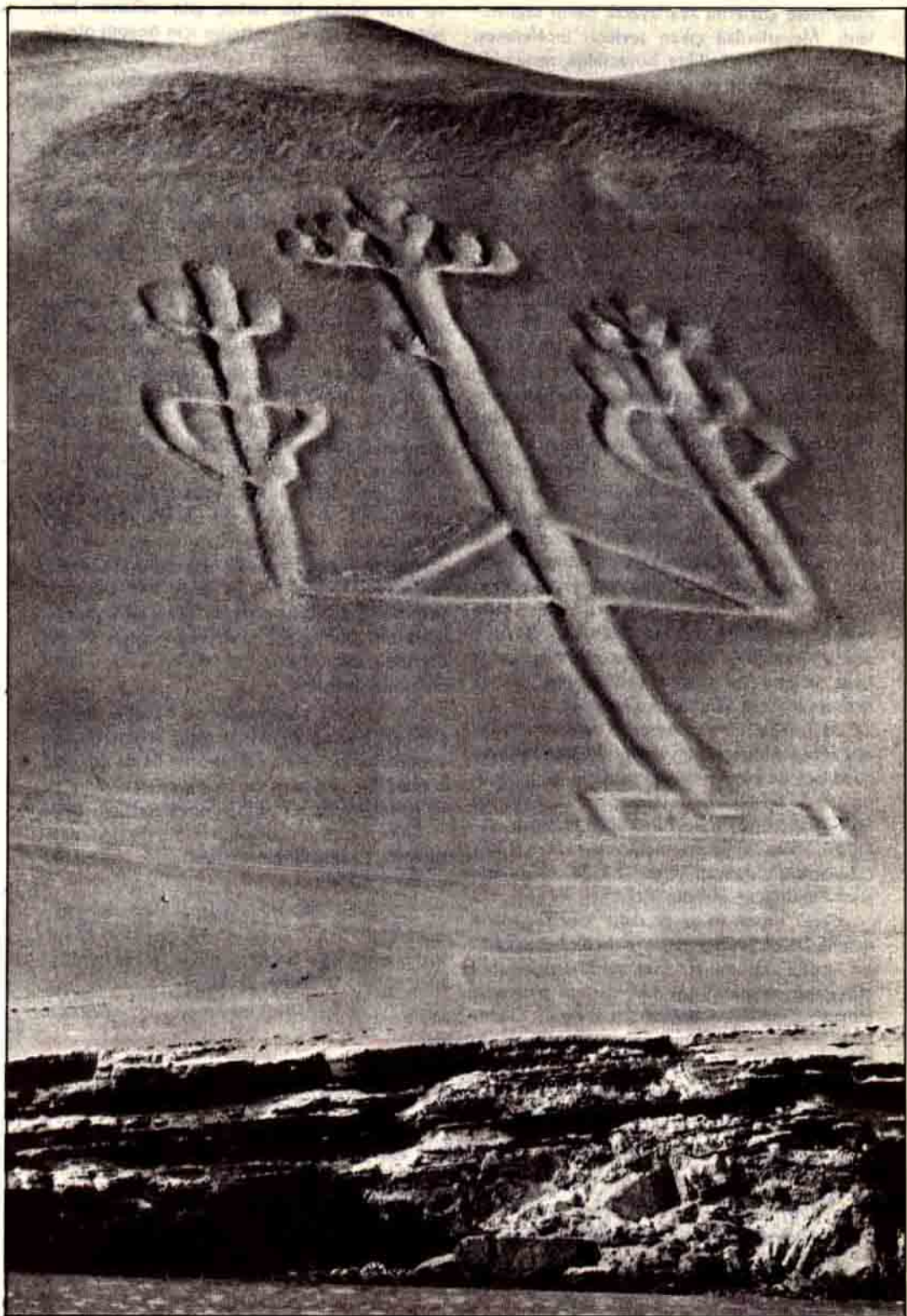
Maria Reiche Pampa'lardan güneye bu bölgeden geçecek bir sulama projesini durdurduğu gibi yüksek akım elektrik kulelerinin de buralara konulmasına engel olmuştur. Erich von Däniken'in "Tanrıların arabaları" adındaki kitap bilindiği gibi bu çizgilerden de söz etmiş ve bunların dünyamızın dışından gelen yabancılar tarafından yapılmış olduğunu savunmuştu. İşte bunun üzerine Peru'ya gelen turistler de arttı ve bu da Maria Reiche'nin başına belâ oldu.

Sonunda herkesin çizgileri rahatça seyretilmesi ve onları bozmaması için kadıncağız kendi cebinden Panamericana-Süper kara yolları üstünde bir kule yaptırmak zorunda kaldı.

Burada çalıştığı 30 yıl içinde yerdeki resimlerin miktarı da arttı. Bununla beraber bu husustaki bilgilere gelince onlar ise çok yavaş ilerlediler. Bu işin nasıl'ını Maria Reiche aşağı yukarı keşfetmiştir, ona göre Pampa sanatçıları çölün zemininin üzerinde düz bir resim yapmışlar, bunun ölçü ve doğrultusunu uygun ipler yardımıyla Pampa üzerine taşımışlardı. Köşeleri değişik yarı çaplı daire parçalarından seçmişler, her dairenin merkez noktasını öyle almışlardı ki yaylar uygun şekilde birbirine geçiyordu. Daireleri çizmek için ise, ip ve odundan yonttukları uygun kazıkları kullanmışlardı. Teodolitli mühendislerin imreneceği kadar düz olan doğru çizgilerini, hazırladıkları bir çubuktan veya birkaç sopadan uzun

Paracas yarımadasındaki "Şamdan" yüzyıllardan beri bilim adamlarını düşündürmüştür.

Şimdiye kadar kimse Paracas Kızılderililerinin denizin üstündeki yamaçta derin bir surette kazmış oldukları bu resmin anlamını meydana çıkaramamıştır. Yüzyıllar boyunca o balina avcılarına ve Kap Homier'lere bir işaret olarak hizmet etmiştir, yalnız kuşbakışı görüldüğü takdirde resmin boyları düzenli bir şekilde görülebilmştir. Yerden bakanlar için o küçükmiş görünmektedir.

mesafelere gözlerini ayarlayarak bakıp sağlıyorlardı. Mezarlardan çıkan şeylerin incelenmesi Nasca'ların çömlekçilikte, boyacılıkta, ressamlıkta usta olduklarını göstermiştir, onlar her zenatte becerikliydiler. Bu yüzden ellerinde Sekstant ve Teodolit olmadan açı ölçümünü de pek güzel becerdikleri kabul edilebilir.

Sorunun bir noktası da bu becerikli zenaatçıların yaptıkları bu muazzam resimleri havadan da görmüş olabilecekerleridir. Inka efsanelerinde çok kez tanrıların ve ölümlülerin uçabildikleri anlatılırdı, hatta genç araştırmacılar Brezilyalı çizvit papası Bartolemeu Lourenco da Gusmão'dan da 1709 Ağustosunda Portekiz Kralı önünde bir sıcak hava balonu ile havaya uçtuğundan sözediler. Ve güya o bu tekniği Güney Amerikalı kızılderi-lilerden oraya yaptığı geziler sırasında öğrenmişmiş. Bunun üzerine genç amatör araştırmacı klubü üyeleri pamuklu dokumadan bir sıcak hava balonunun yapılması için girişime başladılar. Bu dokuma Nasca mezarlarından çıkarılan dokumalara benziyordu. Odun kömürünün isi ve dumanıyla uçmadan önce balon kılıfının gözenecklerini iyice tıkadılar. Gerçekten 1975 Kasımının sonuna doğru Condor I ile iki kişi bir sepet içinde havaya uçtular. Sepet de Titicaca gölü kızılderi-lileri tarafından Totora hasır otundan örülmüştü. Böylece acaba Mongolfier kardeşlerden çok önce sıcak hava balonu ile Nazca yerlilerinin havaya uçmuş oldukları kanıtlanıyor muydu?

Peki, fakat bu çizgiler uçan daireler için bir pist veya inişleri için bir yardımcı değilse, öyleyse neydiler? Kosok, tesadüfen güneşin gün dönümünde (ki bu güneş yarı küresi için 21. Aralıktır) bir Nasca-çizgisinin doğrultusunda battığını görmüştü. Sonradan yaptığı incelemeler onun Nasca çizgilerinin "dünyanın en büyük astronomi kitabı" olduğuna inandırmıştı.

Gerek Kosok ve gerek daha sonralar Maria Reiche bu çizgi sisteminin "hidrolik bir uygarlığın" çiftçi takvimi görevini gördüklerini kabul etmişlerdi. (Hidrolik uyarlık: tarımın periyodik oluşan su miktarına bağımlı bir sistemi). Güneş

ve ayın ufukta bir sarkaç gibi sallanan batış noktalarının gözlemi çiftçiler için önemli olayların geleceğini önceden bildiriyordu. Örneğin And yağmurları tarafından beslenen nehirlerin gel dalgaları, "El agüit"a —sucağız kelimesi bile aslında tam zamanında ve yeter derecede bol suyun gelmesinin özlemlerle beklendiği anlamına söylenir— hâlâ Nazca çiftçilerinin Kasım ve Aralık aylarındaki düşüncelerine egemendir. Yıldızların ufka değdikleri noktalar da ekim ve hasatın kutlama günlerini ve bavramların tarihlerine işaretler.

Maria Reiche Kosok'un tesadüfen yaptığı buluştan sonra takvim tekniği bakımından işe yarayabilecek üçten fazla çizgi buldu, bunlar güneşin ve ayın yılın belli günlerindeki doğuş ve batışlarına işaret ediyorlardı. Her çizgi başka bir doğrultuda idi, çünkü bir yaz gün dönümü çizgisi yaz gün dönümünü gösterir, fakat aynı zamanda kış gün dönümünü gösteremezdi: Bir çizginin her iki ucunda değişik ufuk yükseklikleri güneşin görünüşünü az veya çok geciktirirler. Hiç olmazsa sivri kama yüzeylerinden ikisi uzunlamasına bir yaz ve bir kış gün dönümüyle sınırlanmıştır. Eğer güneş bin yıl önce tam bir çizgi üzerinde doğup batıyorduydu, bunu artık yapmamaktadır. Dünya ekseninin yerin dönüş yüzeyi üzerinde doğrulması, bir yıldızın ufka değme noktasını değiştirir.

Bu konuda varsayımlar ve hayaller devam ediyor. Bir yanda da hayvan resimleri var. Bunları, aynı bir kuram altına sokmak her halde çok güç olacak. Bir varsayım da bu resimlerin yıldız ve yıldız takımlarının resimleri olabileceğidir. Belki de ressamlar ölçü sayılarının birbiriyle olan oranlarında zamanlarının astronomik bilgilerini gizlemiş olabilirler.

"... Sırlar onları meydana çıkarmak için oradadır," dedi. Pampa'nın 74 yaşındaki büyük kadın arkeoloğu. Saçlarını eliyle taradı ve daha hızlı adımlarla bizden uzaklaştı.

GEO'dan

- **Sana bir şey soracağım kardeşim. Kalbinin derinliğini ölçebilmek için bu soruyu bir sonda gibi kalbine atıyorum. Gençsin, evlenmek istiyorsun, çocuk istiyorsun. Ama sorarım sana: Bir insan mısın, bir çocuk dilemeye lâyık mısın? Gallip misin, kendini yenebildin mi, isteklerine hakim misin, faziletlerinin efendisi misin? Sorarım sana?**

NIETZSCHE